

תוצאות מלחמות הלכה ולמעשה

במלחמת לבנון ה-2 פעלו כוחות היבשה של צה"ל בהיסוס ובחוסר תכליתיות. ואף על פי כן עוד יתברר שתוצאות המלחמה יהיו הרבה יותר משביעות רצון מבחינת ישראל מכפי שפרשנים רואים כעת

פרופ' אדוארד לוטוואק

אך לאחר שחטיבות המילואים, שהן חלק משמעותי מצה"ל, הצטרפו למערכה, הצליחה ישראל לא רק לבלום את צבאות מצרים וסוריה, אלא אף לעבור מייד מנסיגה להתקדמות. המלחמה הסתיימה כשצה"ל נמצא 100 ק"מ מקהיר ו-30 ק"מ מדמשק.

אשר לחיל האוויר של ישראל, עוצמתו מעל לשדות הקרב אכן נפגעה מאש טילים ותותחי נ"מ, אך עליונותו בקרבות אוויר מנעה כמעט לגמרי התקפות של חילות האוויר הגדולים של מצרים ושל סוריה, ואילו הוא עצמו יכול היה לבצע הפצצות עומק כראות עיניו. זהו המאזן האמיתי של מלחמת יום הכיפורים – מאזן שטושטש כתוצאה מהלם ההפתעה, מתגובות אמוציונליות ומהקושי לראות את הדברים כמווייתם בעיצומו של ערפל המלחמה.

תהליך זה מתרחש עתה עם תום מלחמת לבנון השנייה. אין ספק שבעתיד יראו ההיסטוריונים את הדברים בצורה הרבה יותר ברורה, אך אפילו עכשיו כבר ניתן לעמוד על כמה תפיסות שגויות שהושמעו בנוגע למלחמה הזאת.

העובדה שטילי נ"ט חדישים יכולים לחדור אפילו את טנקי המערכה הכבדים והמוגנים ביותר באמת לא צריכה להפתיע

אחת התוצאות הבלתי צפויות של מלחמת לבנון השנייה: דרום לבנון היא עתה בת ערובה להתנהגותו הטובה של נסראללה

אף אחד. הטנקים אינם יכולים להיות חסינים לחלוטין, ובסך הכול הם הצליחו במידה לגמרי לא רעה לצמצם את שיעור האבדות של אנשיהם. באותה מידה היה זה אך הגיוני שלא להצטייד באמצעי הגנה בפני רקטות קצרות טווח שראשי הנפץ שלהן קטנים. עוצמת ההרס שלהן אינה מצדיקה הוצאה של מיליארדי דולרים על מערכות לייזר שכל אחת מהן היא בגודל של מגרש כדורגל.

וישנן תפיסות מוטעות עוד יותר שבולטות אף הן לעין. למשל, במקום לבטל את התפארויותיו של נסראללה אימצו פרשנים רבים בכל העולם את טענתו שלוחמי החיזבאללה הפגיננו אומץ רב יותר מהחיילים הערבים הסדירים במלחמות הקודמות נגד ישראל. ב-1973, לאחר שחצו את תעלת סואץ,

מייד לאחר מלחמת יום הכיפורים השתררה שמחה גדולה בעולם הערבי, שכן חציית התעלה על-ידי צבא מצרים וכיבוש חלק גדול מהגולן על-ידי צבא סוריה ניפצו את המיתוס של ישראל הבלתי מנוצחת. אפילו פרשנים אובייקטיביים ציינו שלא זו בלבד שחיל האוויר של ישראל לא הצליח לחזור על הצלחתו מ-1967, הוא גם איבד רבע ממוטוסיו כתוצאה מאש נ"מ, ואילו חיל השריון הישראלי איבד מאות טנקים – חלקם הושמדו וחלקם ניזוקו – מאש טילים שירו חיילי חי"ר מצרים עזי נפש. בישראל נמתחה ביקורת קשה על ההנהגה הצבאית והמדינית כאחת. אלה הואשמו באחריות למותם של 3,000 חיילים במלחמה שהסתיימה ללא ניצחון חד-משמעי. ראש הממשלה גולדה מאיר, שר הביטחון משה דיין, הרמטכ"ל דוד אלעזר וראש אמ"ן אלי זעירא הואשמו בכישלון והודחו בתוך זמן קצר.

רק בשלב מאוחר יותר החלו לראות את המלחמה באופן מאוזן יותר. הראשונים שגיבשו ראייה מאוזנת יותר למלחמה היו למרבה האירוניה דווקא מנהיגי מצרים וסוריה. בעוד שפרשנים בישראל ובעולם המשיכו לקונן – או לצהול – על אובדן העליונות של ישראל, הרי נשיא מצרים סאדאת ונשיא סוריה אסד הבינו שמדינותיהם היו קרובות יותר לתבוסה קטסטרופלית מאשר ב-1967, וכי עליהם להימנע בכל מחיר ממלחמה נוספת. ההבנה הזאת הולידה את יוזמת השלום של סאדאת ואת הפסקת האש ברמת-הגולן, שמאז 1974 מעולם לא הופרה.

רק במבט לאחור קל להבין את מלחמת יום הכיפורים.

ישראל הופתעה משום שמידע מודיעיני מצוין פורש בצורה שגויה בגלל שחצנות וביטחון-יתר. אזורי החזית שנותרו כמעט ללא כוחות מגן נכבשו. למצרים הייתה תוכנית מלחמה מצוינת, והם נלחמו היטב. הטנקים הסוריים התקדמו בצורה נועזת, ואפילו במקום שבו חטיבה ישראלית בודדת החזיקה מעמד, הם תקפו שוב ושוב, גל אחרי גל, במשך שלושה ימים ולילות. בתוך 48 שעות נראה היה שישראל עומדת על סף תבוסה בשתי החזיתות.

מרצה לאסטרטגיה באוניברסיטה ויועץ לממשל האמריקני

חיילי צה"ל בדרום לבנון (2006)

בהעדר אבדות אזרחיות כבדות חשבה ההנהגה בישראל כי אין זה מוצדק להוציא אל הפועל את תוכנית הפלישה הגדולה, שהייתה גובה את חייהם של מאות חיילים בסדיר ובמילואים

היפנים, אבל האמת היא שהם נופלים אף מהחיילים המצרים של 1973 ומהחיילים הירדנים של 1967.

אשר לישראל – בולטת העובדה שלא הייתה לה תוכנית מלחמה סדורה. לכן בהפצצות שלה ראו מפגן של ברוטליות (אם כי אלה הרתיעו מאוד את הסורים מלהתערב במערכה), ואילו כוחות הקרקע שלה פעלו בהיסוס ובחוסר החלטיות מהתחלת הלחימה ועד סופה. לישראל הייתה כמובן תוכנית חירום. מדובר בתוכנית מתוחכמת. התוכנית הזאת לא בוצעה משום שהתקפות הטילים על העורף הישראלי לא הסבו אבדות כבדות. אילו היו הקטיושות הורגות במוצק לא אזרח אחד או שניים ביום אלא עשרות או מאות, הייתה תוכנית הפלישה יוצאת אל הפועל, והיו משתתפים בה 45 אלף חיילים. אבל בהעדר אבדות אזרחיות כבדות חשבה ההנהגה בישראל כי אין זה מוצדק להוציא אל הפועל את תוכנית הפלישה הגדולה, שהייתה גובה את חייהם של מאות חיילים בסדיר ובמילואים. ובסופו של דבר גם המבצע הגדול הזה לא היה מחסל כליל את החיזבאללה, שכן זאת תנועה פוליטית חמושה ולא סתם צבא או כנופיה. וזאת גם הסיבה מדוע תוצאות המלחמה יהיו בסופו של דבר יותר משביעות רצון מבחינת ישראל מכפי שרבים מאמינים כעת. חסן נסראללה אינו ערפאת. בעוד שערפאת הקריב ללא היסוס את הפלסטינים למען הרעיון של פלסטין השלמה והנצחית, לנסראללה יש ציבור בוחרים המרוכז בדרום לבנון שהוא חייב לדאוג לרווחתו ולשלומו. במרומו כבר קיבל על עצמו נסראללה אחריות לפרוץ המלחמה והורה לאנשיו להתמקד עתה בשיקום מהיר של הכפרים ושל העיירות. הוא אינו יכול לפתוח בסיבוב קרבות נוסף שיזרע שוב הרס. זוהי אחת התוצאות הבלתי צפויות של המלחמה הזאת: דרום לבנון היא עתה בת ערובה להתנהגותו הטובה של נסראללה.

נאחזו אלפי חיילי חי"ר מצרים בנחישות בקרקע, ואף שהיו חמושים רק בכלי נשק אישיים, הם עמדו בעוז נוכח התקפות של טנקי מערכה ישראליים. החיילים המצרים היו פרוסים בשטחים פתוחים, במדבר שטוח ללא המחסות ומקומות המסתור שמהם נהנו לוחמי החיזבאללה בכפרים בנויי האבן ובאדמת הטרשים של לבנון.

מאוחר יותר במלחמה, בקרב על החווה הסינית, איבד צה"ל בתוך יממה אחת יותר מ-116 האנשים שאיבד במשך חודש של לחימה בלבנון. אפילו ב-1967 איבד צה"ל 37 חיילי עילית בתוך פחות מארבע שעות במהלך הקרב על גבעת התחמושת בירושלים. חיילי החי"ר הירדנים נלחמו עד הסוף אף שהם היו בנחיתות מספרית גדולה ומכותרים מהרגע הראשון של הקרב. אנשי החיזבאללה אכן לא נמלטו, אך ביצועיהם הבינוניים משתקפים באבדות הקלות יחסית שהסבו לתוקפיהם. כאשר פלוגת סיור ישראלית תקפה את העיירה בינת ג'בייל ואיבדה שמונה חיילים בלילה אחד, התחושה בישראל ובכלי התקשורת בעולם הייתה כי מדובר באבדות כבדות מאוד, באסון של ממש. ותיקי המערכה באיטליה בשנים 1943–1945 ודאי הרימו גבה בפליאה על התגובה הזאת. שם התנהלה לחימה בתנאים הדומים לאלה של לבנון – אזור הררי וכפרים בנויי אבן. פלוגה של בעלות הברית שהייתה מאבדת בקרב לילי בכפר איטלקי שמונה חיילים הייתה נחשבת לבת מזל. פלוגות ספגו שם אבדות בשיעור של 150% ואף 300% מול גרמנים שהיו נחותים בכוח אדם, בצידוד ובאספקה. 300% אבדות נשמעים כמו אבסורד מתימטי, אך ההסבר למספר הזה הוא פשוט: פלוגות שלמות נמחקו והמשיכו להתקיים רק הודות להזרמה שוטפת של תגבורות.

דוגמה נוספת: 6,821 חיילים אמריקנים נהרגו בקרב על איור-ג'ימה – אי המשתרע על כ-20 קמ"ר בלבד. מובן שאין שום מקום להשוואה בין אנשי החיזבאללה ללוחמים הגרמנים או

